

Miia Viita

KASVATUSKUMPPANUUDEN MERKITYS VAASALAISISSA PÄIVÄKODEISSA

kokemuksia päiväkodin henkilökunnan näkökulmasta

Sosiaali- ja terveysala

2013

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Miia Viita
Opinnäytetyön nimi	Kasvatuskumppanuuden merkitys vaasalaisissa päiväkodeissa. Kokemuksia päiväkodin henkilökunnan näkökulmasta
Vuosi	2013
Kieli	suomi
Sivumäärä	39+4 liitettä
Ohjaaja	Hans Frantz

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia päiväkodin henkilökunnan näkemystä siitä, miten he kokevat kasvatuskumppanuuden. Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää, mitkä tekijät ovat tärkeimpiä toimivassa kasvatuskumppanuudessa. Tutkimuksella haluttiin selvittää myös, mitkä tekijät päiväkodin henkilökunta kokee hankaloittavat kasvatuskumppanuutta. Tutkimuksella selvitettiin, miten kasvatuskumppanuus näkyy päiväkodin arjessa henkilökunnan näkökulmasta sekä tutkittiin miten kasvatuskumppanuutta kehitettäisiin arjen tilanteissa. Lisäksi tutkittiin, ovatko päiväkotien henkilökunta tasa-arvoisia kasvattajia vanhempien kanssa ja ovatko he kouluttautuneet kasvatuskumppanuuden merkeissä.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena, eli laadullisena tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketta, johon laadittiin kymmenen avointa kysymystä.

Tutkimustulosten mukaan näyttää siltä, että kasvatuskumppanuus koetaan positiiviseksi asiaksi. Kasvatuskumppanuuden tärkeimmiksi asioiksi löytyi monta tekijää. Kasvatuskumppanuus koettiin myös haastavaksi, joista merkittävimpiä olivat kiire, eri kasvatusnäkemykset sekä puuttuva yhteinen kieli.

Avainsanat varhaiskasvatus, kasvatuskumppanuus, henkilökunta, mahdollisuudet

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Sosiaalialan koulutusohjelma

ABSTRACT

Author	Miia Viita
Title	The Significance of Educational Partnership in Kindergardens in Vaasa. The Experiences of the Staff
Language	Finnish
Pages	39+4 Appendices
Name of Supervisor	Hans Frantz

The purpose of this bachelor`s thesis was to study the staff`s experiences of educational partnership from the staff point of view. The aim was to find out what the most important factor for creating a functional educational partnership was. A further purpose was to find out which factors have a negative influence on creating educational partnership from the staff`s point of view. The focus was also on looking at the everyday life of a kindergarden and the educational partnership and how it was developed.

The study was qualitative and the material was collected with questionnaires, which had ten open- ended questions.

According to the results the educational partnership was a positive thing. Many positive factors were combined with educational partnership. There were also some challenges like hurry, different views on bringing up a child and the lack of a common language.

Keywords Early childhood education, educational partnership, staff, possibilities

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	7
2	PÄIVÄHOITO.....	8
	2.1 Päivähoidon tehtävät.....	8
	2.2 Päivähoidon järjestäminen.....	8
3	VARHAISKASVATUS.....	9
	3.1 Varhaiskasvatus käsitteenä.....	9
	3.2 Varhaiskasvatusta ohjaavat tekijät.....	10
4	VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET...11	
	4.1 Varhaiskasvatussuunnitelman sisältö.....	11
	4.2 Vaasan varhaiskasvatussuunnitelma.....	12
5	KASVATUSKUMPPANUUS.....	13
	5.1 Kasvatuskumppanuuden rakentuminen.....	14
	5.2 Kasvatuskumppanuuden periaatteet.....	15
6	OMAHOITAJUUS.....	16
	6.1 Kotikäynnit.....	17
7	PÄIVÄHOITOA OHJAAVAT LAIT.....	18
8	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	20
	8.1 Aiheen valinta.....	20
	8.2 Tutkimusmenetelmän valinta.....	20
	8.3 Aineistonkeruumenetelmä.....	21
	8.4 Tutkimuksen vaiheet.....	21
	8.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	22
9	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	23
	9.1 Mitä on kasvatuskumppanuus.....	23
	9.2 Kasvatuskumppanuudessa tärkeintä.....	23
	9.3 Kasvatuskumppanuuden haasteet.....	26
	9.4 Tasavertaisuus kasvatuskumppanuudessa.....	29

9.5 Kasvatuskumppanuuskoulutus.....	30
9.6 Kasvatuskumppanuus arjessa.....	30
9.7 Kasvatuskumppanuuden kehittäminen.....	31
 10 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	 33
11 POHDINTA.....	36
 LÄHTEET.....	 38
 LIITTEET.....	 40

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Tärkeintä kasvatuskumppanuudessa?	s.24
Kuvio 2. Kasvatuskumppanuuden haasteet?	s.26
Kuvio 3. Tasavertaisia kasvatuskumppaneita?	s.28
Kuvio 4. Kasvatuskumppanuuden kehitys?	s.30
Kuvio 5. Kasvatuskumppanuuskoulutus?	s.31

LIITELUETTELO

Liite 1. Saate

Liite 2. Tutkimuskysymykset

1 JOHDANTO

Kasvatuskumppanuudesta puhuttaessa edelleen kuulee kysyttävän termin merkityssuhdetta. Kasvatuskumppanuuden luulisi olevan jo löytänyt paikkansa varhaiskasvatuksessa, mutta tutkimuksessani yritän selvittää onko näin. Tutkimuksessa tulee ilmi, mitä päiväkodissa työskentelevät henkilöt ajattelevat kasvatuskumppanuuden olevan. Lisäksi tutkimuksessa käsitellään kasvatuskumppanuutta mahdollistavia tekijöitä sekä mitkä haasteet ovat kasvatuskumppanuuden muodostumiselle.

Päädyn aiheeseeni tutkia kasvatuskumppanuutta omien havaintojen sekä kokemuksen pohjalta koskien kasvatuskumppanuutta. Etenkin asia kiinnostaa minua työntekijöiden näkökulmasta, sillä olen itsekin työskennellyt päiväkodissa. Päivittäisesti tapahtuvat lapsen vienti- ja hakutilanteet ovat kovin lyhytkestoisia ja usein muita lapsia tuodaan samaan aikaan. Näin ollen ajattelen, että on hyvä tutkia miten varhaiskasvattajat itse kokevat tilanteet ja miten he niitä mahdollisuuksien mukaan kehittäisivät.

Tutkimuksessani avaan päivähoitoa, varhaiskasvatusta, varhaiskasvatussuunnitelmaa, kasvatuskumppanuutta sekä päivähoitoa koskevaa lainsäädäntöä. Tutkimusosiossa käytin aineistonkeruumenetelmänä kyselylomaketta, joka toimitettiin sähköpostilla ennalta valikoiduille Vaasan neljän päiväkodin henkilökunnalle.

2 PÄIVÄHOITO

Päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitona. Päivähoito on varhaiskasvatuspalvelu, joka tarkoittaa sitä, että lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen sekä vanhemmilla on oikeus saada lapselle hoitopaikka. (Sosiaaliportti 2012.)

2.1 Päivähoidon tehtävät

Päivähoidon perustehtävä voidaan määritellä suppeasti tai laajasti. Suppeassa versiossa päivähoidon perustehtäväksi muodostuvat lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus. Laajan tulkinnan mukaan edellä mainittujen perustehtävien lisäksi kokonaisuuteen kuuluu yhteistyö vanhempien kanssa, verkostotyö ja lastensuojelun tukitoimi. (Koivunen, 2009, 11.)

Päivähoidon tehtävänä on taata lapselle turvallinen hoitopaikka, joka edistää lapsen tasapainoista kehitystä. Vanhempien vakaumuksia kunnioitetaan uskonnollisessa, sekä muussa kasvatuksessa. (STM 2013.)

Lapsen hoitoon sisältyy perushoito sekä hoiva. Hoito rakentuu lapsen perustarpeista, kuten ruuasta, vaatteista, siisteydestä, ulkoilusta, läheisistä, turvallisista ihmissuhteista sekä riittävästä unesta. Hoivaelementit kuuluvat hoitoon, sillä pyrkimyksenä on lapsen hyvinvoinnin ja turvallisuuden saavuttaminen lämpimässä ympäristössä. Hoivassa painopisteenä on tapa, jolla lasta hoidetaan. (Koivunen, 2009, 12.)

2.2 Päivähoidon järjestäminen

Päivähoidosta vastaa kunta, jonka on huolehdittava, että päivähoitoa on saatavilla kunnan järjestämänä tai valvomana sen tarpeiden mukaisesti. Hoitoa on pyrittävä järjestämään sinä vuorokaudenaikana, kun sitä tarvitaan. (STM 2013.)

3 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksen määrittely arkikielessä saattaa olla haastavaa, sillä kyseinen sana on sisällöltään niin laaja. Varhaiskasvatus määritelläänkin Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukaan siten, että se on pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Tavoitteena varhaiskasvatuksella on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. (THL 2013.)

3.1 Varhaiskasvatus käsitteenä

Varhaiskasvatus on yhteiskunnan järjestämää, valvomaa ja tukemaa. Keskeinen voimavara varhaiskasvatuksessa on ammattitaitoinen henkilökunta. Se, että varhaiskasvatuksesta saadaan laadukasta, vaatii, että henkilöstöllä on vahva ammatillinen osaaminen ja tietous. (Varhaiskasvatuksen suunnitelma, 2005)

Sanalle Varhaiskasvatus on annettu neljä eri merkityssuhdetta, jotka ovat: käytännön ulottuvuus, tieteellinen ulottuvuus, oppiaineulottuvuus sekä varhaiskasvatusajattelu. (Koivunen, 2009,10.)

Käytännön ulottuvuus sisällöllisesti on vaihdellut eri määritelmien mukaan, mutta käytettyjä ilmaisuja ovat olleet perushoito, hoito, kasvatus, opetus, opettelu, opiskelu sekä oppiminen. *Tieteellinen ulottuvuus* tunnustetaan varhaiskasvatuksen määritelmässä. Sen käsitteellinen ilmaisu kuitenkin vaihtelee. Useat eri merkitykset lähtevät käsitteistä tiede, tutkimus, tieteenala, tutkimusala sekä akateemisuus. *Oppiaineulottuvuus* on nimensä mukaisesti selvempi ja siitä on käytetty ilmaisuja varhaiskasvatus oppiaineena sekä varhaiskasvatus oppiaineena ja opetusvälineenä. Ulla Härkönen(2002) on tutkinut varhaiskasvatuksen kolmea ulottuvuutta ja on tullut siihen tulokseen, että on myös neljäs ulottuvuus. Tämä neljäs varhaiskasvatus-termin ulottuvuus on *varhaiskasvatusajattelu*. Varhaiskasvatusajattelu on siihen kohdistuvia ajatuksia, tietoa, mielipiteitä, ideoita, näkemyksiä ja havaintoja. (Härkönen, 2002.)

3.2. Varhaiskasvatusta ohjaavat tekijät

Varhaiskasvatusta ohjaa valtio, joka luo niin sanotut raamit lakien ja asetusten avulla. Varhaiskasvatuspalveluja järjestettäessä ja ohjattaessa on huomioitava nämä kuntatasolla ja yksikkökohtaisella tasolla on huomioitava valtakunnalliset sekä kunnalliset linjaukset sekä toiminnan toteuttamisen periaatteet. (Mikkola, Nivalainen, 2011, 12.)

Varhaiskasvatusta ohjaava tekijä, valtio on korkeimmalla ohjauksen tasolla. Valtio määrittää lait ja asetukset sekä siihen kuuluvat asiakirjat kuten varhaiskasvatussuunnitelma (vasu). Valtion jälkeen tulee kuntataso, joka huolehtii varhaiskasvatuksen toteutuksessa valtion antamien ohjeiden lisäksi kunnan omat linjaukset sekä strategiat. Kunnalle kuuluu myös heidän oma varhaiskasvatussuunnitelma ja painopisteet. Päivähoitoyksikötasolla edellä mainittujen lisäksi noudatetaan yksikön omaa vasua, sekä oman työyhteisön/ tiimin tavoitteita sekä perustehtävää. (Mikkola, Nivalainen, 2011,12.)

4 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen sisältöä, laatua sekä kuntien laatimia varhaiskasvatussuunnitelmia. Entinen Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) laati Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joka valmistui vuonna 2003. Mukana laatimassa olivat sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriö, Opetushallitus, Suomen kuntaliitto sekä muita asiantuntijatahoja. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ilmestyi toinen, tarkistettu painos vuonna 2005.

4.1 Varhaiskasvatussuunnitelman sisältö

Varhaiskasvatussuunnitelman sisältö koostuu seitsemästä osa-alueesta, joita voi suoraan soveltaa käytännön työhön. Teksti on helppolukuista ja etenee johdonmukaisesti. Varhaiskasvatussuunnitelma rakentuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, varhaiskasvatuksesta, varhaiskasvatuksen toteuttamisesta, vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa, erityisestä tuesta varhaiskasvatuksessa, kieli- ja kulttuurinäkökohdista varhaiskasvatuksessa sekä ohjausta varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen kunnassa.

Toteutusosiossa ensimmäiseksi on nostettu hyvinvoiva lapsi. Varhaiskasvatuksen ensisijaiseksi tavoitteeksi on annettu edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Jos lapsella on hyvä olla, on hänen kasvun, oppimisen sekä kehityksen edellytykset mahdollisimman hyvät. Lapsi tulee kohdata yksilöllisesti tarpeiden mukaan ja hänen pitää kokea tasa-arvoista kohtaloa riippumatta sukupuolestaan, sosiaalisesta tai kulttuurisesta taustasta tai etnisestä alkuperästä. (Stakes, 2005, 15.)

Lapsen ominaiset tavat liikkua on jaoteltu kukin omiin ryhmiinsä. Nämä ominaiset tavat ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alat ovat osana lapsen luontevaa toimintaa. Ne vahvistavat lapsen hyvinvointia ja käsitystä itsestä. Nämä ominaiset tavat huomioidaan toiminnan suunnittelussa ja niissä toteutuvat kielen merkitys, sisällölliset orientaatiot ja lapsen oppiminen. (Stakes, 2005, 20.)

Sisällölliset orientaatiot on jaettu matemaattiseen orientaatioon, luonnontieteelliseen orientaatioon, historiallis-yhteiskunnalliseen orientaatioon, esteettiseen orientaatioon, eettiseen orientaatioon sekä uskonnollis-katsomukselliseen orientaatioon. Näiden tarkoituksena on, että lapsi vähitellen perehtyy, ymmärtää ja kokee ympärillä olevan maailman monimuotoisia ihmeitä. Orientaatiot myös luovat varhaiskasvatuksen työntekijöille viitekehyksen siitä, millaisia tilanteita aikuisen tulee etsiä muokata ja tarjota lapselle. (Stakes, 2005, 27.)

4.2 Vaasan varhaiskasvatussuunnitelma

Vaasan varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman (2003), sekä valtakunnallisten linjausten koskien varhaiskasvatusta (2002) pohjalta. Lisäksi sen perusteena on Vaasan lapsi- ja perhepoliittinen ohjelma (2002), Vaasan kaupungin esiopetussuunnitelma (2001) sekä Vaasan kaupungin visio ja sitä tukevat strategiat (2002). Vaasan varhaiskasvatussuunnitelman ensisijaisena tavoitteena on lapsen hyvinvointi. (Vaasan varhaiskasvatussuunnitelma, 2003.)

Vaasan varhaiskasvatussuunnitelmasta löytyy samat osiot, mitä valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta. Vaasan varhaiskasvatussuunnitelma on nostanut kolme asiaa tärkeimmiksi arvoiksi, jotka ovat vuorovaikutustaidot ja toisen kunnioittaminen, turvallisuuden tunne- rajat ja rakkaus sekä terve itsetunto.

Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelman lopusta löytyvät kymmenen avainsanaa, jotka ovat merkittävässä roolissa osana Vaasan varhaiskasvatusta. Nämä avainsanat ovat: kasvatuskumppanuus, saduttaminen, konteksti, struktuuri,

maahanmuuttajalapsi, varhaiskasvatus, orientaatio, varhaiskasvatusympäristö, reflektointi ja vertaisryhmä. (Vaasan varhaiskasvatussuunnitelma, 2003.)

5 KASVATUSKUMPPANUUS

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa eli Vasussa on määritelty sana Kasvatuskumppanuus. Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32.)

Marjatta Kekkonen on tehnyt väitöskirjan aiheesta Kasvatuskumppanuus puheena, jonka myös THL(2012) on julkaissut. Tässä väitöskirjassaan Kekkonen kertoo, kuinka päivähoiton ja perheen välinen yhteistyö sekä vanhempien osallisuus on linjattu kasvatuskumppanuudeksi ensimmäisen kerran vuonna 2002 Suomessa. Tällöin on laadittu Valtioneuvoston periaatepäättös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. (Kekkonen, 2012, 23.)

Teoksessa Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta (Kaskela, Kekkonen 2006, 17) mainitaan, kuinka kasvatuskumppanuus tulee ymmärtää vanhempien ja henkilöstön tasavertaisena vuorovaikutuksena. Kaskela ja Kekkonen toteavat, kuinka kasvatuskumppanuuteen perustuvassa asiakassuhteessa kasvattajat ja vanhemmat ovat samanarvoisia, mutta heidän tiedot lapsesta ovat sisällöltään erilaisia. Näin taidot toimia lapsen kanssa yhdistyvät lapsen hyvinvointia kannattelevalla tavalla. (Kaskela, Kekkonen 2006, 17.)

Lisäksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on todettu, että vanhemmilla tulisi olla mahdollisuus osallistua omaa lastaan koskeviin kasvatuskusteluihin sekä lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Lisäksi vanhempien tulisi voida vaikuttaa päivähoitoyksikön, sekä kunnan varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja arvioinninperusteisiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005,31.)

Kasvatuskumppanuuden tavoitteeksi Varhaiskasvatussuunnitelmassa on määritelty vanhempien keskinäisten yhteistyömuotojen sekä tapojen vahvistaminen. Lisäksi kasvatuskumppanuuden tavoitteena on, että tunnistetaan mahdollisimman herkästi ja varhain mahdollinen tuen tarve jollakin kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31- 32.)

Kasvatuskumppanuutta voidaan pitää myös hankalana asiana. Marjatta Kalliala puhuu kirjassaan Lapsuus hoidossa (Kalliala 2012, 93.) siitä, että kumppanuus on asia, jonka ajatellaan muodostuvan vapaasta tahdosta ihmissuhteissa. Kuitenkaan päiväkodissa vanhemmat eivät saa valita hoitajaa. Näin ajatellen asia saattaa aiheuttaa ristiriitoja ja kasvatuskumppanuussuhde jää muodostumatta.

5.1 Kasvatuskumppanuuden rakentuminen

Teoksessa Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta (Kaskela, Kekkonen 2006,41) kerrotaan, kuinka kasvatuskumppanuus alkaa aina tutustumisesta. Kaskela ja Kekkonen kertovat, että perheen omassa kodissa tehtävä tutustumiskäynti on osa kasvatuskumppanuus- koulutusmallin tuomaa työmenetelmää. Tutustumiskäynnin tarkoituksena on käydä aloituskeskustelu. Perheellä on mahdollista käydä keskustelu myös päiväkodissa tai muussa henkilöille sopivassa paikassa.

Kaskela ja Kekkonen tuovat esiin, että varhaiskasvatuksessa käytettävää tutustumiskäyntiä ajatellaan jatkumona neuvolakäytännölle, jossa vieraillaan raskauden ja synnytyksen jälkeen kotona. Tutustumiskäynnin ajatellaan olevan luontevin käydä kotona, sillä tavoitteena on keskustella hoidon aloittamisesta, perheen odotuksista sekä toiveista. Kaskela ja Kekkonen kertovat, että oman tutun kodin ilmapiiri saattaa rohkaista vanhempia puhumaan avoimemmin ja madaltaa kynnystä tuoda odotuksiaan esiin kuin vieraassa päiväkodissa.

Kaskela ja Kekkonen mainitsevat teoksessaan, että myös lapselle tutustuminen omassa kodissa on parhain ratkaisu. Näin lapsi saa tutustua uuteen aikuiseen tutussa ja turvallisessa ilmapiirissä. Myös kasvattajan kannalta on hyvä, että lasta voidaan havainnoida tutussa ympäristössä. (Kaskela, Kekkonen 2006, 42.)

5.2 Kasvatuskumppanuuden periaatteet

Kasvatuskumppanuuden periaatteiksi on määritelty kuuleminen, kunnioitus, luottamus sekä dialogi (Koivunen 2009, 153.)

Vuoropuhelun keskeisimmät asiat ovat kuuntelu ja toisen kuuleminen. Kuuntelemisen perusedellytykset ovat turvallinen ja myönteinen ilmapiiri. Kuunteleminen koetaan välillä myös riskinä, sillä se vaatii kuuntelijalta tunteiden sietämistä. Nämä tunteet voivat olla mm. suuttumus, ahdistus, hämmennys. (Kaskela, Kekkonen 2006, 32.)

Toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä on kunnioittava asenne. Ajatusten sekä tekojen kautta ilmenee arvostava asenne. Kaskela ja Kekkonen ovat sitä mieltä, että avoimuus ja myönteisyys auttavat ihmistä ymmärtämään siinä että häntä kunnioitetaan ja arvostetaan. Erilaisuuden kohtaamisessa haasteena on kunnioitettavan suhteen luominen. Todellisen vuorovaikutuksen syntymistä helpottaa kunnioitus (Kaskela, Kekkonen 2006, 34.)

Kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista rakentuu luottamus. Luottamus ei synny itsestään, siihen tarvitaan aikaa, yhteisiä kohtaamisia sekä vuoropuhelua. Luottamuksen syntyyn vaikuttavat myös aikaisemmat kokemukset. Muistot samankaltaisista tilanteista ja asioista vaatii jokaisella ihmisellä oman aikansa voidakseen luottaa toiseen ihmiseen. Kaskela ja Kekkonen korostavat, että kasvatuskumppanuuden keskeinen tavoite on luoda luottamuksellinen ilmapiiri kaikelle työntekijöiden ja vanhempien vuoropuhelulle. (Kaskela, Kekkonen 2006, 36.)

Aitoa vuoropuhelua voi synnyttää kuuleva suhde. Kaskela ja Kekkonen nimittävätkin kuulemista dialogin avaimeksi. Tasa-arvoisessa puheessa, jossa toisen osapuolen tietämys ei ole merkityksellisempää tai arvokkaampaa kuin toisen, toteutuu dialogi. Dialogisessa vuoropuhelussa ei tarvitse olla aina samaa mieltä; siihen mahtuu suorapuheisuus, rehellisyys sillä sitä kannattelee kuulemisen ja kunnioituksen kokemus. (Kaskela, Kekkonen 2006, 38.)

6 OMAHOITAJUUS

Omahoitajuus on tärkeä osa varhaiskasvatusta, joka kehittää ja tukee kasvatuskumppanuuden syntymiseen.

Omahoitajuutta toteutetaan eri tavalla eri päiväkodeissa. Petteri Mikkola sekä Kirsi Nivalainen kirjassaan *Lapselle hyvä päivä tänään* määrittelevät omahoitajuuden siten, että jokaisella lapsella ja pienryhmällä on omahoitaja. (Mikkola, Nivalainen 2011, 34.)

Se kenestä omahoitaja tulee, valikoituu päiväkodeista riippuen hieman eri tavalla. Vaikuttavat asiat saattavat olla mm. päiväkodin resurssit ja se, minkäkokoinen päiväkotikoti on kyseessä. Myös sitä katsotaan omahoitajaa valittaessa, jos työntekijä tuntee perheen jo entuudestaan. Tällainen tilanne voi olla jos samassa päiväkodissa on esimerkiksi sisarus hoidossa. (Kanninen, Sigfrids, Backman 2009, 144-145.)

Omahoitajan tärkeimmäksi tehtäväksi on asetettu lapsen kannattelu päivähoidossa turvallisella tavalla. Lisäksi vanhempiin tutustuminen ja kasvatuskumppanuuden luominen kuuluvat siihen, mikä osaltaan tukee lapsen kehitystä. (Kanninen, Sigfrids 2012, 105.)

Käytännössä omahoitaja auttaa lasta sopeutumaan pienryhmään ja mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa siirtymistä isompaan lapsiryhmään. Omahoitajan tehtäviin voi kuulua myös hoito- ja kasvatussopimusten teko yhdessä vanhempien kanssa. Lisäksi omahoitajan tulee huolehtia siitä, että lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista havainnoidaan sekä dokumentoidaan asianmukaisella tavalla. Esimerkkinä tästä kasvunkansio, jota voidaan tehdä yhdessä lapsen kanssa. (Mikkola, Nivalainen 2011, 34.)

Kanninen ja Sigfrids ovat ottaneet omahoitajuudessa esiin venäläisen psykologi Vygotskin luoman käsitteen lähikehityksen vyöhyke. Lähikehityksen

vyöhykkeellä tarkoitetaan sitä, että lapsella on taitoja, joita hän ei vielä itsenäisesti osaa, mutta joihin kykenee autettuna. Omahoitajan nähdään tärkeäksi virittäytyä lapsen lähikehityksen vyöhykkeelle. Käytännössä tämä on sitä, että omahoitaja tietää ja tunnistaa parhaiten mitä lapsi jo osaa ja mitä taitoja on juuri oppimassa. Näin omahoitaja pyrkii löytämään oikean vaatimustason kellekin lapselle ja edesauttaa lapsia siirtymään kehitystasolta seuraavalle. (Kanninen, Sigfrids 2012, 106.)

6.1 Kotikäynnit

Kotikäyntien tarkoituksena on ensisijaisesti tutustuminen sekä siitä alkava kasvatuskumppanuus. Perheen kotona tapahtuva kotikäynti on osa kasvatuskumppanuus- koulutusmallin tuomaa työkäytäntöä. (Kaskela, Kekkonen 2006, 41.)

Kotikäyntiä pidetään erityislaatuiseina tilaisuutena puhua lapsestaan kotikäynnin keston ajan. Monet vanhemmat ovat kokeneet tämän tyydyttävänä kokemuksena (Kanninen, Sigfrids 2012, 138). Kuitenkin on myös niitä vanhempia, joita ei miellytä kumppanuus päiväkodin henkilökunnan kanssa niin itse päiväkodilla saatikka heidän omassa kodissaan. Marjatta Kalliala puhuukin siitä, että kasvatuskumppanuuden kulmakivi on niin sanottu tasavertaisuussopimus vanhempien ja henkilökunnan välillä. Molempien osapuolten näkökulmasta tätä pidetään puhtaana illuusiona (Kalliala 2012, 93.)

Kotikäyntiin valmistautumista verrataan jopa matkalle lähtemiseen vieraaseen kulttuuriin. Kotikäynteihin annetaan ohjeeksi lähteä matkaan avoimin mielin, sekä kiinnostuneena oppimaan ja jakamaan tietoa. Kanninen ja Sigfrids ovatkin tiivistäneet kotikäyntien tavoitteet seuraavalla tavalla: 1. Hyvä kontaktin luominen lapseen. 2. Hyvä kontaktin luominen vanhempiin. 3. Luottamuksellisen suhteen peruspilarien muuraus. 4. Lapseen liittyvän tiedon kerääminen. 5. Oman ammatillisuuden välittäminen vanhemmille. (Kalliala, Sigfrids 2012, 138-139.)

7 PÄIVÄHOITOA OHJAAVAT LAIT

Päivähoidolla tarkoitetaan lasten hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Päiväkotihoidon järjestetään tätä varten varatuissa tiloissa, perhepäivähoitoa yksityisessä kodissa tai muussa kodinomaisessa paikassa sekä leikkitoimintaa ja muuta päivähoitotoimintaa näitä varten varatuissa tiloissa. (36/1973§1)

Päivähoitoon ovat oikeutettuja lapset, jotka vielä eivät ole oppivelvollisuusikäisiä sekä jos erityiset olosuhteet sitä vaatii eikä hoitoa ole järjestetty muulla tavoin. Päivähoito pyritään järjestämään siten, että sen tulee tarjota lapselle hoidon ja kasvatuksen näkökulmasta sopivan hoitopaikan, sinä vuorokauden aikana milloin sitä tarvitaan. (§2)

Päivähoidon tavoitteita ovat tukea lasten kotia ja kasvatustehtävää ja yhdessä edistää lapsen tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulee tarjota lapselle pysyvät, lämpimät sekä turvalliset ihmissuhteet sekä kehitystä tulevaa toimintaa suotuisassa kasvuympäristössä. Lisäksi ikätason ja yksilöllisten tarpeiden mukaan lapsen fyysistä, sosiaalista sekä tunne-elämää tulee tukea yleinen kulttuuriperinne huomioiden. Lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta kunnioittaen tulee suorittaa uskonnollinen kasvatus. (§2a)

Kunta huolehtii päivähoidon järjestämisestä siinä määrin mitkä ovat sen tarpeet (§4)

Päivähoidon henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia koskevissa asioissa sovelletaan ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettua lakia (272/2005) sekä sen nojalla annettuja säädöksiä. Kunnassa on oltava tarpeen esiintyessä erityislastentarhanopettajan palveluja. (§4a)

Päiväkodissa tulee olla hoito- ja kasvatustehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annetun

asetuksen (804/92) 4tai 5 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus enintään seitsemän kokopäivähoidossa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden.

Päiväkodin hoito- ja kasvatustehtävissä tulee olla vähintään yksi, jolla on 1 momentissa säädetty ammatillinen kelpoisuus, enintään 13 kokopäivähoidossa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden.(§6)

Perhepäivähoidossa voidaan hoitaa enintään neljää lasta mukaan luettuna hoitajan omat lapset, jotka eivät ole vielä perusopetuksessa. Lisäksi voidaan hoitaa yhtä perusopetuslain(628/1998) mukaista esiopetusta saavaa lasta. (§8)

Jos perhepäivähoidossa hoidetaan samanaikaisesti enemmän lapsia kuin 2 momentissa säädetään, tulee vähintään yhdellä perhepäivähoitajalla olla sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annetun asetuksen 5§:ssä säädetty kelpoisuus. (§8)

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten päiväkodin henkilökunta kokee varhaiskasvatuksen, sen tuomat mahdollisuudet sekä haasteet. Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusta. Tutkimus toteutettiin keväällä 2013.

8.1 Aiheen valinta

Tutkimuksen aiheeksi valikoitui opinnäytetyön kirjoittajan kiinnostus koskien kasvatuskumppanuutta ja sen merkitystä päivähoidossa. Allekirjoittanut työskentelee lastensuojelussa, jossa perhetyöllä on suuri merkitys ja painopiste. Näin ollen syntyi ajatus, minkälainen merkitys kasvatuskumppanuudella on vaasalaisissa päiväkodeissa.

Aihe siis valittiin tutulta alueelta, jolloin siihen on virittynyt kiinnostus. Lisäksi aiheesta haluttiin lisätä omaa ymmärrystä. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 72.)

Ajatuksena oli, että kasvatuskumppanuus ei saa riittävän suurta merkityssuhdetta päiväkodin arjessa. Tämän vuoksi työssä haluttiin selvittää, miten päiväkodin henkilökunta kokee kasvatuskumppanuuden. Lisäksi haluttiin selvittää kasvatuskumppanuuden haasteet, sekä mahdolliset tekijät, jotka kehittäisivät kasvatuskumppanuutta.

8.2 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimusmenetelmäksi opinnäytetyöhön valittiin laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellinen elämä ja sen kuvaaminen. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2007, 160-161.)

Laadullista tutkimusta voidaan pitää myös ihmisen käyttäytymisen, omien tulkintojen ja eri ilmiöille annettujen merkitysten ymmärtämistä. (Nyman 2011)

8.3 Aineistonkeruumenetelmät

Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui kyselylomake. Kyselylomakkeen eduiksi mainitaan, että sillä on mahdollisuus kerätä laajasti tutkimusaineistoa. Kyselymenetelmä mainitaan myös tehokkaaksi, joka säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Toisaalta taas kyselylomakkeen huonoja puolia ovat, että tutkija ei voi tietää kuinka vakavasti vastaajat suhtautuvat tutkimukseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.)

Kyselyn muodoista työssä käytettiin toista päätapaa: posti- ja verkkokyselyä. Kyseisessä tavassa kyselylomakkeet lähetetään tutkittaville, jonka jälkeen tutkittavat täyttävät sen ja lähettävät takaisin tutkijalle. (Hirsjärvi ym. 2009, 197.)

Kyselylomakkeet koettiin luonnolliseksi valinnaksi, sillä päiväkodin arjessa hyvin usein nousee kiire, jonka vuoksi esimerkiksi haastattelut olisivat olleet vaikea sovittaa aikatauluun. Kyselylomakkeeseen koottiin 10 avointa kysymystä (liite 2), jotka lähetettiin neljään vaasalaiseen päiväkotiin. Kyselylomakkeeseen onkin mahdollista rajata kerättävä informaatio jo etukäteen lomaketta laadittaessa. (Alasuutari 1995, 42.)

Haastattelulomakkeen kaikki kysymykset olivat avoimia. Avoimilla kysymyksillä tarkoitetaan niitä, joissa esitetään kysymys ja jätetään tyhjää tilaa vastausta varten. (Hirsjärvi ym. 2009, 198.) Alkuun kysyttiin taustatietoina ammattia ja työkokemusvuosia. Muut kysymykset olivat kasvatuskumppanuuteen liittyviä kysymyksiä, jotka olivat sovellettuna arjen tilanteisiin päiväkodissa.

8.4 Tutkimuksen vaiheet

Tutkimuksen aihe on ollut valittuna kesästä 2012. Tutkimuslupaa anottiin toukokuussa 2012 ja myönteinen päätös tuli myös toukokuussa 2013. Tämän jälkeen lähetettiin kyselylomakkeet aiemmin valittuihin päiväkoteihin. Vastaukset olivat valmiina toukokuun loppupuolella, jonka jälkeen ne on analysoitu.

8.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kun tutkitaan jotain, pyritään välttämään virheiden syntymistä. Kuitenkin tulosten luotettavuus sekä pätevyys ovat vaihtelevia. Kun tutkimuksen luotettavuutta

arvioidaan, on siihen olemassa monia erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2007,231.)

Käsitteet reliaabelius sekä validius ovat käytettävissä, kun puhutaan tutkimuksen luotettavuudesta. Reliaabelius tarkoittaa tulosten toistettavuutta. Tämä on käytännössä sitä, että jos tutkimus uusittaisiin, saataisiin sama tulos. Validius on sen sijaan pätevyys. Tämän tarkoitus on mitata juuri sitä, mitä ollaan mittaamassa.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta nostaa tarkka kertomus tutkimuksen toteuttamisesta. Tarkkuudella tarkoitetaan tutkimuksen kaikkia eri vaiheita. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2007,323.)

Eettisyydellä tarkoitetaan tutkijan ja tutkittavan organisaation välistä luottamuksellista suhdetta. Ennen kun voidaan lähteä keräämään aineistoa, tulee tutkijalla olla hyväksytty tutkimuslupa. Tutkimuksen eettisyys edellyttää myös, että haastatellun henkilön yksityisyydensuoja säilytetään. (Nyman 2011.)

Tehty opinnäytetyö noudatti samaa kaavaa ja ennen haastattelulomakkeiden lähettämistä anottiin tutkimuslupaa Vaasan varhaiskasvatusjohtajalta. Tutkimuslupa-anomus (liite 1) pitää sisällään tutkimussuunnitelman sekä tutkimuskysymykset (liite 2). Myönteisen päätöksen tultua (liite 3), lähetettiin kyselylomakkeet tutkimuslupa-anomuksessa mainittuihin vaasalaisiin päiväkoteihin.

9 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Haastattelulomakkeet toimitettiin neljään vaasalaiseen päiväkotiin. Kaikkiin haastattelulomakkeisiin vastattiin, jotka toimitettiin. Etukäteen ei ollut tietoa päiväkodin henkilökunnan mielteitä kasvatuskumppanuudesta. Tutkimustuloksissa ei käytetty mitään tunnistetietoja.

9.1 Mitä sanasta kasvatuskumppanuus tulee sinulle mieleen?

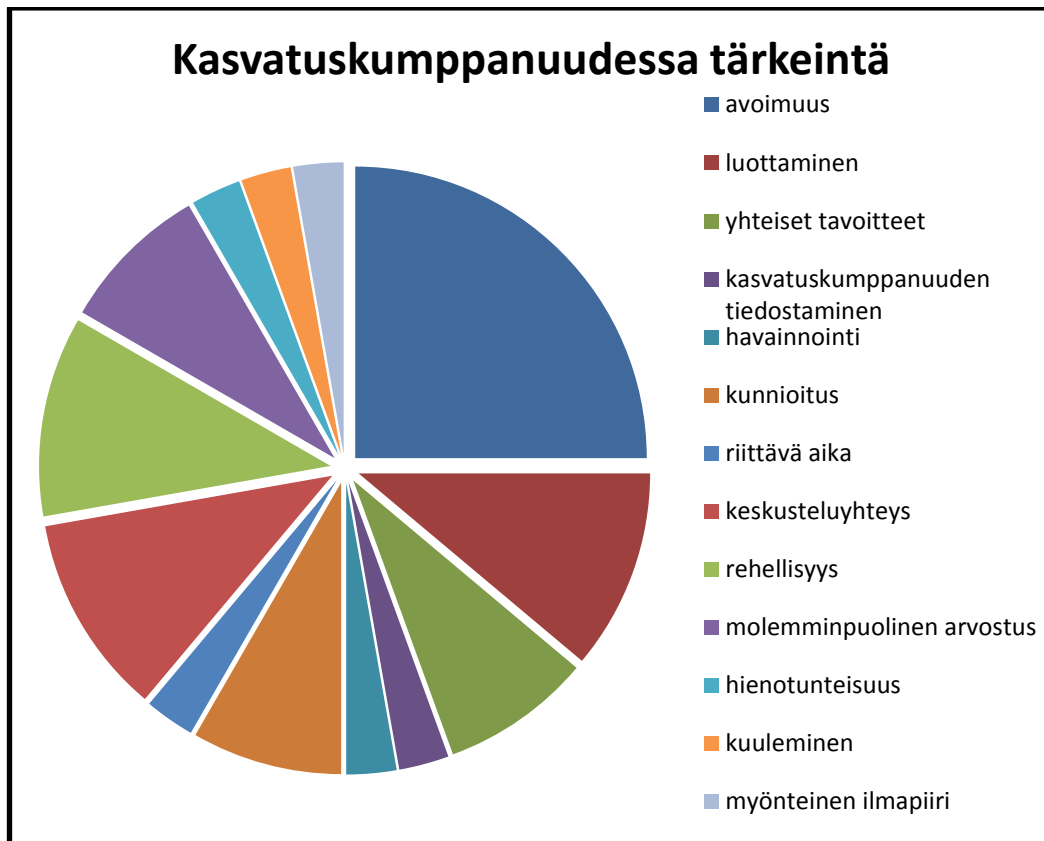
Kyselylomakkeessa ensimmäisenä kysyttiin, mitä sanasta kasvatuskumppanuus päiväkotien henkilökunnalla tulee mieleen. Jokaisessa vastauksessa tuli esiin, että kasvatuskumppanuus on varhaiskasvattajien sekä perheiden välistä yhteistyötä. Kahdessa lomakkeessa vastausta oli vielä täsmennetty, että yhteistyön tulee olla lapsen edun mukaista. Lisäksi tutkimuksessa nousi esiin, että kasvatuskumppanuus on sitoutumista kasvattaa lapsi yhdessä.

Lisäksi koettiin, että kasvatuskumppanuus on yhteisten pelisääntöjen laatimista, yhteisten tavoitteiden laatimista sekä keskustelua.

Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että kasvatuskumppanuus on yksi määritelmä lisää, jota ilman on ennenkin pärjännyt.

9.2 Kasvatuskumppanuudessa tärkeintä

Tutkimuksessa selvitettiin, mitkä asiat päiväkotien henkilökunta kokee tärkeimmäksi kasvatuskumppanuudessa. Tärkeitä asioista koettiin laajalti, mutta tietynlaista samankaltaisuutta vastaukset noudattivat. Kysymys oli avoin, kuten kaikki muutkin kysymykset lomakkeessa. Kuviossa 1 kuvataan, mitkä asiat päiväkotien henkilökunta kokivat tärkeimmiksi.

Kuvio 1. Kasvatuskumppanuudessa tärkeintä

Päiväkotien henkilökunnalta kysyttiin, mitkä asiat he kokevat tärkeimmiksi toimivassa kasvatuskumppanuudessa. Kysymys oli avoin ja vastauksia tuli paljon. Vastaukset kuitenkin nivoutuvat selvästi toisiinsa monessa kohtaa. Jotta yksi tärkeä asia toteutuu, tarvitaan siihen toista vastauksissa esille tullutta asiaa.

Avoimuus, luottaminen

Kasvatuskumppanuus tarvitsee avoimuutta, että kumppanuussuhteessa pystytään jakamaan tärkeitä asioita. Kun keskustelu on avointa, osapuolet usein luottavat toisiinsa. Avoimuus sekä luottaminen olivatkin merkittäviä osatekijöitä, jotka koettiin tärkeiksi toimivassa kasvatuskumppanuudessa.

Yhteiset tavoitteet

Ilman yhteisiä tavoitteita ei kasvatuskumppanuutta voi saada toimivaksi. Vaikka tavoitteet eivät kohtaisi täsmällisesti, tulee molempien osapuolien kuitenkin hyväksyä ne.

Kasvatuskumppanuuden tiedostaminen

Tiedostamalla kasvatuskumppanuuden merkitystä, saadaan aikaan toimiva kasvatuskumppanuussuhde. On helpompi rakentaa henkilökunnan näkökulmasta kasvatuskumppanuutta sellaisten vanhempien kanssa, jotka tietävät että ne kuuluvat varhaiskasvatukseen.

Havainnointi

Havainnoimalla lasten lisäksi vanhempia, voi oppia huomaamaan mikäli heillä on jotain henkilökohtaisempaa sanottavaa.

Kunnioitus, molemminpuoleinen arvostus

Se, että molemmat osapuolet kunnioittavat toisiaan, on tärkeää toimivassa kasvatuskumppanuudessa. Lisäksi kunnioitus kulkee niin sanotusti käsi kädessä molemminpuoleisessa arvostuksessa.

Riittävä aika

Riittävä aika takaa sen, että asioista ehditään jutella. Riittävää aikaa ei ole määritelty minuuteiksi tai tunneiksi, mutta oletettavaa on että riittäväksi ajaksi katsotaan se, että asiat saadaan juteltua.

Keskusteluyhteys, rehellisyys

Kasvatuskumppanuudessa tärkeää on, että päiväkotien henkilökunta kokee, että heillä on keskusteluyhteys vanhempien kanssa. Keskusteluyhteyteen kuuluu myös se, että asioista voidaan puhua rehellisesti.

Hienotunteisuus

Kyseessä on toisen ihmisen lapset, jonka vuoksi on hyvä muistaa hienotunteisuus puheissaan.

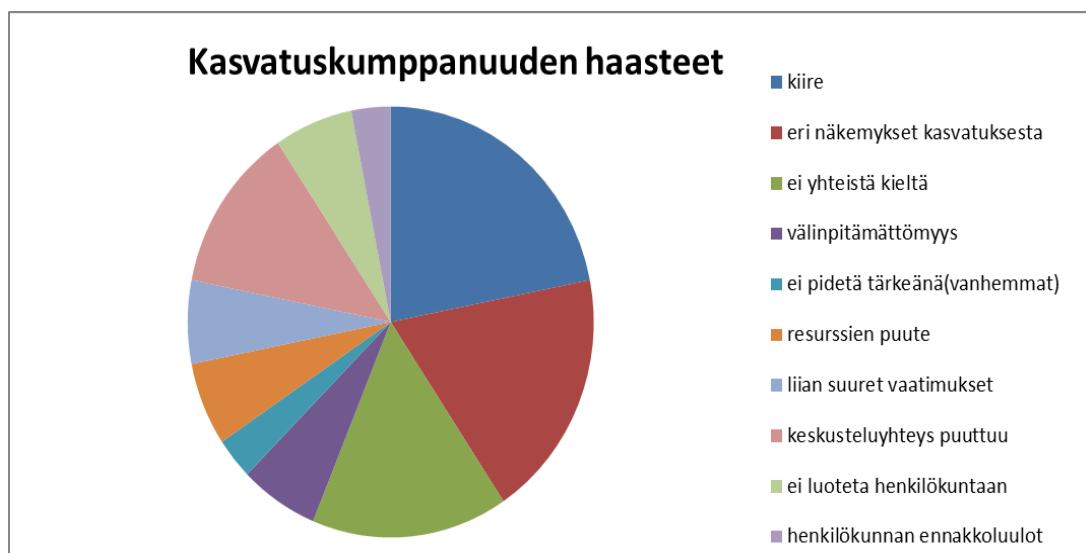
Kuuleminen

On tärkeää, että molemmat osapuolet tulevat kuulluksi. On tärkeää, että myös sisäistää kuulemansa asian.

Myönteinen ilmapiiri

Myönteisessä ilmapiirissä on helpompi ottaa asioita puheeksi, niin arkipäiväisiä kuin hieman vaikeampiakin. Myönteisyys lisäksi on nopeasti tarttuvaa ja näin molemmille osapuolille jää hyvä mieli.

Kuviossa 2 kuvataan, mitkä tekijät päiväkotien henkilökunta kokivat haasteellisimmaksi.

Kuvio 2. Kasvatuskumppanuuden haasteet

Tutkimuksessa selvisi, että kasvatuskumppanuuden haasteet jakaantuivat tasaisemmin, kuin edellisessä (kuvio 1) kaaviossa tarkastellut tärkeät asiat.

Kaaviossa 2 on erikseen mainittu tekijät, jotka koettiin haasteeksi. Tutkimustuloksiin on nivottu yhteen tekijöitä, jotka vaikuttavat toisiinsa.

Kiire, resurssien puute

Kiire on yksi merkittävimmistä tekijöistä tutkimuksessa, joka on haasteena kasvatuskumppanuudelle. Kiiressä asioista ei ehdi keskustella syvällisesti, eikä näin ollen tärkeitä asioita nosteta esiin. Resurssien puutteella koettiin, että päiväkotiin tarvittaisiin lisää henkilökuntaa, joka helpottaisi siinä, että vanhemmille olisi enemmän aikaa. Henkilökunnan lisääminen myös vähentäisi kiirettä.

Eri näkemykset kasvatuksesta

Erilaiset kasvatuskäsitteet aiheuttavat sen, ettei yhteistä kasvatustietoa löydetä, eikä näin ollen kumppanuussuhdetta synny henkilökunnan ja perheen välille.

Ei yhteistä kieltä

Maahanmuuttajaperheiden heikko suomenkielentaito nousi yhdeksi merkittäväksi tutkimustulokseksi. Kun henkilökunta ja perhe eivät ymmärrä toisiaan, kasvatuskumppanuuden tarkoitus jää syntymättä.

Välinpitämättömyys, ei pidetä tärkeänä(vanhemmat)

Jotkut henkilökunnasta olivat kokeneet, ettei kasvatuskumppanuus kiinnosta vanhempia. Henkilökunnan esiin ottamia asioita ei oteta vakavasti ja näin ollen oli koettu välinpitämättömyyttä. Myös vanhempiin, jotka ei pidä kasvatuskumppanuutta tärkeänä oli törmätty.

Liian suuret vaatimukset

Jotkut kyselyyn vastanneista olivat kokeneet, että henkilökunnalle asetetaan päivähoitosta liian suuria vaatimuksia. Nämä vaatimukset saattavat olla sellaisia,

jotka vaikuttavat päiväkodin arkeen merkittävästi. Jos näitä vaatimuksia ei pystytä toteuttamaan, on ne hankaloittaneet kasvatuskumppanuuden rakentumista.

Keskusteluyhteys puuttuu

Vastauksissa tuli ilmi, että joidenkin vanhempien kanssa ei vain saa keskusteluyhteyttä aikaan. Tällaisia ovat vanhemmat, jotka ovat kiireisiä tai eivät kuuntele.

Ei luoteta henkilökuntaan

Luottamuspuola henkilökuntaa kohtaan nousi myös vastauksissa. Kun vanhemmat eivät luota varhaiskasvatuksen ammattilaiseen, on vaikea muodostaa kasvatuskumppanuutta. Luottamuspuolaan voivat vaikuttaa jokin ristiriita, ennakkoluulot jne.

Henkilökunnan ennakkoluulot

Yhdessä vastauksessa esiin nostettiin myös päiväkodin henkilökunnan ennakkoluulot vanhempia kohtaan. Ennakkoluulot esimerkiksi maahanmuuttajaperhettä kohtaan hankaloittaa vastaajan mielestä merkittävästi kasvatuskumppanuutta. Ammatillisen työntekijän tulisikin osata sivuuttaa ennakkoluulot ja toimia lapsen edun mukaisesti.

Kuviossa 3 kuvataan, kokevatko päiväkotien henkilökunta olevansa tasavertaisia kasvatuskumppaneita vanhempien kanssa.

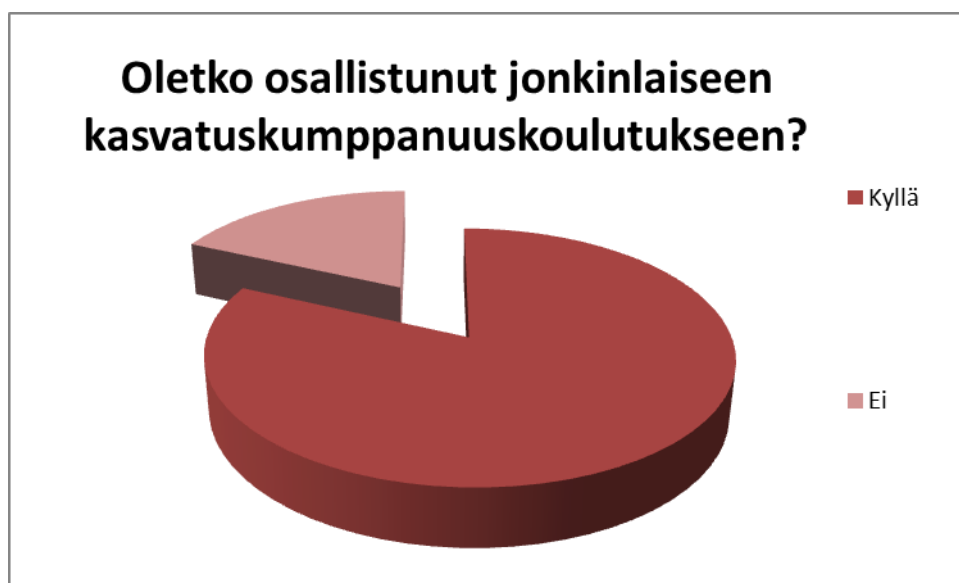
Kuvio 3. Oletteko tasavertaisia kasvatuskumppaneita vanhempien kanssa?

Kysyttäessä kasvatuskumppanuuden tasavertaisuudesta, oli yli puolet vastaajista sitä mieltä, että ovat tasavertaisia kasvatuskumppaneita vanhempien kanssa. Yksi vastaaja oli sitä mieltä, että tasavertaisuus ei toteudu. Jotain muuta- vastaukset olivat sitä mieltä, että joidenkin vanhempien kanssa voi olla tasa-arvoinen kasvatuskumppani kun taas toisien kanssa ei voi olla. Lisäksi yhdessä vastauksessa pohdittiin sitä, miten yli kahdenkymmenen lapsen ryhmässä pystyisi olla tasavertainen kasvatuskumppani kaikkien kanssa.

Tasavertaisen kasvatuskumppanuussuhteen voi tulkita monella eri tavalla, kuten kuviosta 3. voidaan tarkastella. Vaikka kaikki vastaajat olivatkin määritelleet kasvatuskumppanuuden samalla tavalla, on heillä jokaisella oma kokemus siitä, miten se päiväkön arjessa näkyy.

Tasavertaisuuden kokemus syntyy, kun löydetään kasvatuksessa yhteiset linjat. Tasavertaisessa kasvatuskumppanuussuhteessa molemmat osapuolet ovat keskustelevia sekä kuuntelevia. Osataan ottaa apu vastaan.

Kuviossa 4 kuvataan, onko valittu päiväkotien henkilökunta osallistunut kasvatuskumppanuuskoulutukseen.

Kuvio 4. Kasvatuskumppanuuskoulutus

Tutkimuksessa selitettiin, onko Vaasassa satunnaisesti valitut varhaiskasvattajat osallistuneet kasvatuskumppanuuskoulutukseen.

Valtaosa tutkimukseen osallistuneista neljän päiväkodin työntekijöistä ovat osallistuneet jonkinlaiseen kasvatuskumppanuus koulutukseen. Yhdellä vastaajista oli käytynä täydennyskoulutus koskien kasvatuskumppanuutta. Viisi vastaajista oli ollut useammassa kuin yhdessä koulutuksessa. Kaksi vastaaja oli, jotka eivät olleet osallistuneet kasvatuskumppanuuskoulutukseen.

9.6 Miten kasvatuskumppanuus näkyy päivittäisessä arjessa?

Kasvatuskumppanuuden näkyminen päivittäisessä arjessa noudattaa tietynlaista samankaltaisuutta saaduissa tutkimustuloksissa. Keskustelut lasta koskevista asioista aamu- ja iltapäivien vienti ja hakutilanteissa olivat yleisiä kasvatuskumppanuuden näkyviä tilanteita.

Kasvatuskumppanuus saa myös näkyvän osan reissuvihoissa. Reissuvihkoon voidaan kirjata lapsen päivän kulku, iloiset hetket, loukkaantumiset, hassut sanonnat jne. Reissuvihko onkin pieni ja huomaamaton kasvatuskumppanuuden välillä, mutta varmasti sitäkin tärkeämpi. Tietoa voidaan jakaa monipuolisemmin, jos joko vanhemmilla, tai päiväkodin henkilökunnalla ei ole riittävästi aikaa keskustella aamun. tai iltapäivän vienti-, sekä hakutilanteissa.

Kasvatuskumppanuutta pidettiin näkyvänä osana arkea myös erilaisissa tapahtumissa sekä yhteistyötilanteissa, jossa vanhemmat ovat osallisia. Tällaisia ovat mm. juhlat, vanhempainillat sekä kotikäynnit.

Kasvatuskumppanuutta näkyy myös erilaisissa palavereissa sekä VASU-keskusteluissa.

Kuviossa 5 kuvataan, miten valittu henkilökunta kehittäsi kasvatuskumppanuutta.

Kuvio 5. Miten kehittäisitte kasvatuskumppanuutta?

Tutkimuksessa kysyttiin päiväkodin henkilökunnalta, miten he kehittäisivät kasvatuskumppanuutta. Kuten taulukosta voidaan tarkastella, henkilökunnan riittävyys nousi merkittäväksi tekijäksi. Vastauksissa kävi ilmi, että mikäli päiväkodissa olisi aamu- ja iltapäiväaikaan enemmän henkilökuntaa, olisi aikaa enemmän vanhempien kanssa käytäviin vuorovaikutustilanteisiin. Lisäksi tutkimuksessa kävi ilmi, että mikäli vanhempia otettaisiin enemmän mukaan pk:n arkeen, kehittäisi se kasvatuskumppanuutta.

Myös koulutuksella ja syvemmillä keskusteluilla nähtiin olevan merkitystä kasvatuskumppanuuden kehittämiseen. Yhdessä vastauksessa pohdittiin realiteettien tunnustamine, eli jos kasvatuskumppanuus pidetään sellaisessa merkityksessä, mihin resurssit pystyvät, on se vastaajan mielestä riittävää. Liika kehittäminen kasvatuskumppanuuden osalta vie joltain muulta osa-alueelta pois aikaa päiväkodin arjessa. Lisäksi yhden vastaajan mielestä kasvatuskumppanuudessa ei ole tällähetkellä mitään kehittämistä, sillä se koettiin

erittäin toimivaksi. Yksi vastaaja ohitti kasvatuskumppauuden kehittämiskysymyksen.

Tutkimustuloksista voidaan siis nähdä, että kasvatuskumppanuutta haluttaisiin kehittää lisäämällä henkilökuntaa. Keskusteluja pidetään tärkeänä ja niille varhaiskasvattajat haluaisivat antaa enemmän aikaa.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustulosten johtopäätöksenä näyttäisi siltä, että kasvatuskumppanuus on päiväkotien henkilökunnan näkökulmasta hyvin tiedostettua, mutta asenteet ovat yksi merkittävä tekijä sen tärkeydelle.

Kasvatuskumppanuuden määritelmää kysyttäessä määritelmät olivat oppikirjamaisia, mutta arjen kielelle käännettynä. Jokainen alansa ammattilainen osasi syvällisesti kertoa mitä heille tulee kasvatuskumppanuudesta mieleen. On siis todettava, että kasvatuskumppanuus on tietoista päiväkodeissa.

Tutkimukseen osallistuneiden päiväkotien henkilökunnan vastauksista kävi ilmi, että he pitävät monia eri merkittäviä tekijöitä toimivalle kasvatuskumppanuussuhteelle. Avoimuus esiintyi eniten saaduissa tutkimustuloksissa, joten on oletettavaa, että sitä pidetään yhtenä merkittävimpänä tekijänä toimivalle kasvatuskumppanuussuhteelle. Lisäksi muita selvästi merkittäviä tekijöitä olivat luottaminen, keskusteluyhteys ja rehellisyys. Moni kasvatuskumppanuuden merkittävistä tekijöistä kulkevat niin sanotusti käsi kädessä, jonka vuoksi niitä on tarkoituksenmukaisesti yhdistelty tutkimustuloksissa.

Sen sijaan kasvatuskumppanuuden haasteet jakaantuivat tasaisemmin tutkimustuloksissa. suurimmiksi haasteiksi valitut päiväkotien työntekijät kokivat kiireen, eri näkemykset kasvatuksesta sekä puuttuvan yhteisen kielen. Onkin merkittävää huomata, että vaikka suurimpiin haasteisiin on luokiteltuna kiire, riittävä aika ei kuitenkaan ole merkittävässä roolissa toimivalle kasvatuskumppanuussuhteelle. Eri kasvatusnäkemykset saavat aikaan ristiriitoja ja voivat haitata kasvatuskumppanuuden muodostumista. Lisäksi yhteisen kielen puuttuminen maahanmuuttajaperheiden keskuudessa oli suuri haaste. Tällöin päiväkotien työntekijät kokivat, että keskusteluista ei tule mitään ja lapsen edun mukaisia tavoitteita ei välttämättä saada vastapuolelle selväksi.

Tasavertainen kasvatuskumppanuussuhde oli tutkimustuloksiltaan jopa yllättävä. Ennakko-odotuksena kysymykselle oli enemmän kritisointia tai mielipiteitä.

Kuitenkin valtaosa vastaajista oli kokenut olevansa tasavertainen kasvatuskumppani vanhempien kanssa. Jotkut vastaajista olivat vielä kertoneet, että ennen tilanne on ollut myös toinen, mutta viimeaikoina kumppanuussuhde on muokkaantunut tasavertaiseksi. Toki vastaajista yksi pohti sitä, miten yli kahdenkymmenen lapsen ryhmässä tasavertainen kasvatuskumppanuussuhde on edes mahdollista. Yli kahdenkymmenen lapsen ryhmään mahtuu monenmoisia perhetilanteita; on yksinhuoltajia, eroperheitä, uusioperheitä, sateenkaariperheitä jne. Samalla tavalla esiin nousevat myös uudet kasvatustallit, joista tällä hetkellä pinnalla oleva sukupuolineutraali kasvatust. On siis oletettavaa, että päiväkodin henkilökunnalla on välillä haasteita olla tasa-arvoinen kasvatuskumppani.

Kysyttäessä kasvatuskumppanuuskoulutuksesta, oli suurin osa tutkimukseen vastanneista päiväkodin henkilökunnasta osallistunut kasvatuskumppanuuskoulutukseen tai koulutukseen, jossa käsitellään aihetta kasvatuskumppanuus. Vaasan kaupungin oma sisäinen koulutus nousi vahvasti esiin tutkimustuloksista, mutta myös muita kasvatuskumppanuuskoulutuksia oli käyty. Kahden vastaajan osalta ei minkäänlaista kasvatuskumppanuuskoulutusta ollut käytynä. Tutkimustuloksia tarkastellessa on siis huomattavaa, että koska henkilökunta tiedostaa merkittävästi kasvatuskumppanuuden, on aiempien opintojen lisäksi työn ohessa kouluttautuminen tärkeässä roolissa.

Päivittäisten kasvatuskumppanuustilanteiden nähtiin olevan merkittävimmissä osissa aamu- ja iltapäivien vienti- ja hakutilanteissa. Tämä nousi tutkimustuloksista yksimielisesti esiin. Muut kasvatuskumppanuustilanteet nähtiin olevan yhteisissä juhlissa, palavereissa, vasu-keskusteluissa sekä reissuvihoissa.

Kasvatuskumppanuuden kehittämisessä tutkimustulokset ovat myös selkeät. Päiväkotien henkilökunta lisäisi mielellään henkilökuntaa, joka mahdollistaisi enemmän aikaa vanhemmille etenkin aamu- ja iltapäiväaikaan. Kehittämisideoita olivat myös syvällisemmät keskustelut vanhempien kanssa, vanhempien ottaminen päiväkodin arkeen mukaan enemmän sekä koulutukset. Vastauksiin mahtui myös yksi täysin tyytyväinen vastaaja, joka ei kasvatuskumppanuutta kehittäisi enää mihinkään suuntaan. Lisäksi yhdessä vastauksessa pohdittiin, miksi

kasvatuskumppanuutta pitäisi kehittää enempää, sillä se veisi joltain muulta toiminnolta aikaa.

11 POHDINTA

Opinnäytetyön aiheen olin jo kauan sitten päättänyt, kuten tutkimuksen vaiheet -osiosta tulee ilmi. Itse kirjoitustyöhön lähdin vasta vuodenvaihteen 2012- 2013 jälkeen perusteellisesti. Tämä siksi, että työskentely vie allekirjoittaneen ajasta suurimman osan.

Päivähoidon piirissä työskennellessäni olen aina harmitellut sitä, jos päivän päätteeksi ei ehdi vanhempien kanssa keskustelemaan asioista, jotka itsellä on mielessä. Toki en olisi valmis jäämään pitkäksi aikaa ylitöihinkään sen vuoksi, että tapaisin kaikki vanhemmat. Tämän vuoksi kasvatuskumppanuus oli luonnollinen aihe mitä tutkia. Lisäksi nimenomaan halusin saada tutkimukseen päiväkodin henkilökunnan äänen kuuluviin, sillä olen itsekin niin anotusti heihin kuulunut. Lisäksi tämänhetkinen työni lastensuojelussa antoi lisää aihetta kasvatuskumppanuuden merkitykselle. Lastensuojelussa perhetyön tärkeys korostuu merkittävänä arkisessa työssä.

Itse kirjoitustyötä aloittelin vasta alkuvuodesta 2013. Tutkimussuunnitelman teko tuntui takkuiselta ja se jumittui välillä pitkäksikin aikaa. Välillä innostus nousi ja taas se hiipui, kunnes asetin itselleni tavoitteen. Opinnäytetyö mietitytti lähes päivittäin ja tuntui että nyt oli sen aika. Lopulta sain tutkimussuunnitelman valmiiksi ja siihen kuntoon, että pääsin anomaan tutkimuslupaa. Teoriaosuutta tehdessä työ jumitti edelleen, kun asetukset vaihtelivat ja lähdekirjat olivat kirjastosta varattuna.

Kun tutkimustulokset sain käsiini, alkoi tuntua, että tälläkin opinnäytetyöllä on tarkoituksensa. Lisäksi kaippu varhaiskasvatuksen pariin nousi jälleen pinnalle, koska oli valtavan mielekäästä lueskella päiväkodin henkilökunnan ajatuksia.

Yllättävintä opinnäytetyötä tehdessä oli se, että itse kasvatuskumppanuudesta ei ollutkaan niin paljoa lähdekirjallisuutta, mitä olin alkuperäisesti olettanut. En kuitenkaan halunnut sen vuoksi jättää työtä kesken, vaan jatkoin samalla aiheella loppuun asti.

Tyytyväinen olen vaasalaisten päiväkotien henkilökunnan sitoutumiseen koskien kyselylomakkeita. Kaikki, kenelle kyselylomakkeet lähetin, myös palauttivat sen. Oletan, että työntekijät ovat kyselylomakkeet täyttäneet omalla ajallaan, sillä tiedän, minkälaista päiväkodin arki välillä on. Tästä ajan käytöstä olenkin hyvin kiitollinen. Koin, että vastauksia oli pohdittu ja joista näki, että kasvatuskumppanuus on osa vaasalaisia päiväkoteja.

Opinnäytetyöni valmistuminen meni todella myöhälle, mutta koin silti, että olen parhaani asian suhteen tehnyt. Olen myös tyytyväinen, että kasvatuskumppanuuden merkityksessä korostui yksi päätavoite; hyvinvoiva lapsi.

LÄHDELUETTELO

Alasuutari P. Laadullinen tutkimus. 3.painos. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uusittu painos. Helsinki. Tammi.

Hujala, E. & Turja, L. (toim.). 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva. Bookwell Oy.

Härkönen, U. 2002. Mitä varhaiskasvatus on? Savonlinna. Viitattu 5.5.2013 <http://sokl.uef.fi/juhlakirja/15UllaH.htm>

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta- opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski. Gummerus kirjapaino Oy.

Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Tallinna Raamatutrukikoda. Gaudeamus.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva. Bookwell Oy.

Kanninen, K., Sigfrids, A., Backman, A. 2009. Med barnögon, Egenvårdarmodellen- ett vertyg till en trygg och trivsamt dagvård. FSKC (Ab Det finlandssvenska kompetenscentret.) Helsinki.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Tampereen Yliopistopaino Oy- Juvenes Print. Tampere.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito, työkaluja sujuvaan arkeen. Juva Bookwell Oy.

1976/36.19.1.1973. Laki lasten päivähoidosta. Viitattu 1.5.2013. <http://www.finlex.fi/fi/>

1973/239.16.3.1973. Asetus lasten päivähoidosta. Viitattu 1.5.2013. <http://www.finlex.fi/fi/>

Mikkola, P., Nivalainen K. 2011. Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. 5.painos. Saarijärvi. Saarijärven Offset Oy.

Nyman A. 2011. Tutkimustoiminnan perusteet (luento). Vaasa. Vaasan ammattikorkeakoulu.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2012. Päivähoito on hoitoa, kasvatusta ja opetusta. Viitattu 2.5.2013.

http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/paivahoito

Sosiaaliportti. 2012. Varhaiskasvatus ja päivähoido. Viitattu 13.5.2013.
http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/varhaiskasvatus_ja_paivahoito

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. 2013. Kasvun kumppanit. Lasten hyvinvointia vahvistamassa. Viitattu 15.5.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut

Vaasan kaupunki. 2005. Vaasan Varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 22.5.2013.
http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Lapset_nuoret/Julkaisut

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes. 2005. 2. Painos. Vaajakoski. Gummerus kirjapaino Oy.

KASVATUSKUMPPANUUDEN	MERKITYS	VAASALAISSA
PÄIVÄKODEISSA- kokemukset henkilökunnan näkökulmasta		

Hei!

Opiskelen Vaasan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Teen opinnäytetyötä koskien vaasalaisten päiväkotien henkilökunnan kokemuksista ja näkemyksistä aiheena kasvatuskumppanuus.

Olisin kiitollinen, mikäli teillä olisi hieman aikaa syventyä vastaamaan kysymyksiini.

Vastauslomakkeet tullaan käsittelemään täysin luottamuksellisesti.

Kiitos jo etukäteen vastauksistanne sekä ajasta, jonka käytitte vastaamiseen!

Ystävällisin terveisin

Miia Viita

TUTKIMUS KASVATUSKUMPPANUUDEN MERKITYKSESTÄ

Taustatiedot:

Mikä olet koulutukseltasi? _____

Kuinka kauan olet työskennellyt päiväkodissa? _____

Avoimet kysymykset:

1. Mitä sinulle tulee mieleen sanasta kasvatuskumppanuus?
2. Mitkä asiat ovat tärkeimpiä toimivassa kasvatuskumppanuudessa?
3. Mitkä asiat hankaloittavat kasvatuskumppanuutta?
4. Miten kasvatuskumppanuus näkyy päivittäisessä arjessanne?
5. Miten kehittäisitte kasvatuskumppanuutta päivittäisessä arjessanne?
6. Puhutaanko työpaikallanne kasvatuskumppanuudesta? (Onko se ”näkyvä” osa työpaikkanne arkea?) Jos on, mistä asioista keskustelette pääsääntöisesti?
7. Koetteko olevanne tasavertaisia kasvatuskumppaneita vanhempien kanssa? Oletteko löytäneet yhteisen linjan kasvatuksellisista asioista?
8. Onko vanhemmilla mahdollisuus vaikuttaa / osallistua varhaiskasvatuksen arkeen ja toimintatapoihin? Jos kyllä, miten?
9. Koetteko, että työntekijänä teillä on tarpeeksi aikaa vuorovaikutustilanteisiin vanhempien kanssa?
10. Oletko jossain vaiheessa työelämää/ opiskelua osallistunut jonkinlaiseen kasvatuskumppanuuskoulutukseen? Jos olet, niin minkälaiseen?

Kiitos ajastanne! ☺